

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ІВАНО-ФРАНКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ НАФТИ І ГАЗУ

Інститут гуманітарної підготовки та державного управління

(назва інституту)

Кафедра філології та перекладу

(назва кафедри)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Д. І. Дзвінчук
директор

(назва інституту)

(підпис)

Д. І. Дзвінчук

(прізвище та ініціали)

«___» _____ 2019 р.

ОСНОВИ ТЕОРІЇ МОВНОЇ КОМУНІКАЦІЇ

(назва навчальної дисципліни)

РОБОЧА ПРОГРАМА

Перший (бакалаврський) рівень

(рівень вищої освіти)

галузь знань	– гуманітарні науки (шифр і назва)
спеціальність	– 035 – «Філологія» (шифр і назва)
спеціалізація	– 035.04 – «Германські мови та літератури (переклад включно)» (шифр і назва)
освітня програма	– «Германська філологія, усний та письмовий переклад з англійської мови, викладання англійської та німецької мов»
вид дисципліни	– обов'язкова обов'язкова / вибіркова

Івано-Франківськ – 2019

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ІВАНО-ФРАНКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ НАФТИ І ГАЗУ

Інститут гуманітарної підготовки та державного управління

(назва інституту)

Кафедра філології та перекладу

(назва кафедри)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор _____

(назва інституту)

_____ **Д. І. Дзвінчук**

(підпис) (прізвище та ініціали)

« ____ » _____ 2019 р.

ОСНОВИ ТЕОРІЇ МОВНОЇ КОМУНІКАЦІЇ

(назва навчальної дисципліни)

РОБОЧА ПРОГРАМА

Перший (бакалаврський) рівень

(рівень вищої освіти)

галузь знань	– гуманітарні науки (шифр і назва)
спеціальність	– 035 – «Філологія» (шифр і назва)
спеціалізація	– 035.04 – «Германські мови та літератури (переклад включно)» (шифр і назва)
освітня програма	– «Германська філологія, усний та письмовий переклад з англійської мови, викладання англійської та німецької мов»
вид дисципліни	– обов'язкова обов'язкова /вибіркова

Івано-Франківськ – 2019

* за умови затвердження вченою радою ІФНТУНГ

Робоча програма дисципліни **«ОСНОВИ ТЕОРІЇ МОВНОЇ КОМУНІКАЦІЇ»** для студентів, що навчаються за освітньо-професійною програмою на здобуття ступеня бакалавра за спеціальністю 035 «Філологія»: спеціалізація – 035.04 «Германські мови та літератури (переклад включно)», освітня програма – «Германська філологія, усний та письмовий переклад з англійської мови, викладання англійської та німецької мов»

Розробник:

доцент каф. філології та перекладу, к. пед. н., доцент

Малик Г. Д.

(посада, назва кафедри, науковий ступінь, вчене звання)

(підпис)

(прізвище та ініціали)

Робочу програму схвалено на засіданні **кафедри філології та перекладу**

(назва кафедри)

Протокол від « » 2019 року № .

Завідувач кафедри **філології та перекладу** _____

Когут О. В.

(назва кафедри)

(підпис)

(прізвище та ініціали)

Узгоджено:

Завідувач випускової кафедри **філології та перекладу** –

(назва кафедри)

Когут О. В.

(підпис)

(прізвище та ініціали)

© ІФНТУНГ, 2018

© Малик Г.Д., 2018

1 ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Ресурс годин на вивчення дисципліни «**ОСНОВИ ТЕОРІЇ МОВНОЇ КОМУНІКАЦІЇ**» згідно з чинним РНП, розподіл по семестрах і видах навчальної роботи для різних форм навчання характеризує таблиця 1.

Таблиця 1 – Розподіл годин, виділених на вивчення дисципліни

Найменування показників	Всього		Семестр 4	
	Денна форма навч. (ДФН)	Заочна (дист.) форма навч. (ЗФН)	Денна форма навч. (ДФН)	Заочна (дист.) форма навч. (ЗФН)
Кількість кредитів ECTS	3	-	3	-
Кількість модулів		-	1	-
Загальний обсяг часу, год		-	90	-
Аудиторні заняття, год, у т.ч.:		-	36	-
лекційні заняття	-	-		-
семінарські заняття	-	-	-	-
практичні заняття		-	36	-
лабораторні заняття	-	-	-	-
Самостійна робота, год, у т.ч.		-	54	-
виконання курсового проекту (роботи)	-	-	-	-
виконання контрольних (розрахунково-графічних) робіт	-	-	-	-
опрацювання матеріалу, викладеного на лекціях	18	-	18	-
опрацювання матеріалу, винесеного на самостійне вивчення	18	-	18	-
підготовка до практичних занять та контрольних заходів	18	-	18	-
підготовка звітів з лабораторних робіт	-	-	-	-
підготовка до екзамену	-	-	-	-
Форма семестрового контролю	Залік		Залік	

1. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ " ОСНОВИ ТЕОРІЇ МОВНОЇ КОМУНІКАЦІЇ ", ЇЇ МІСЦЕ І ЗНАЧЕННЯ У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

1.1 Опис дисципліни

Курс “ Основи теорії мовної комунікації” (3,0 кред., 90 год., 1л, 1 пр.; 4 семестр) призначений для студентів освітньо-кваліфікаційного рівня “Бакалавр” спеціальності “Переклад”.

Курс “Основи теорії мовної комунікації” входить до циклу фундаментальних дисциплін. Курс має світоглядно-професійний характер і закладає теоретичні основи професійної комунікації, розглядаючи переклад як вторинну міжкультурну комунікацію.

Курс “Основи теорії мовної комунікації” читається англійською мовою.

1.2. Мета та завдання курсу

1.2.1. Мета курсу – формування у студентів системи сучасних прагмалінгвістичних знань про структуру, закономірності та найважливіші аспекти мовної (в тому числі міжкультурної) комунікації, вмінь використовувати набуті знання у практиці іншомовного спілкування, перекладу й у науковому аналізі мовленнєвої взаємодії.

1.2.2. Завдання курсу:

- ознайомити:
 - зі структурою теорії мовної комунікації та її понятійним апаратом;
 - з основними компонентами мовленнєвої комунікації;
 - універсальними і етноспецифічними аспектами мовного спілкування та бар’єрами міжкультурної комунікації;
 - ілокутивним і перлокутивним аспектами мовної комунікації;
 - комунікативними хибами та невдачами;
 - проблемами продукування і сприйняття совлення у спілкуванні;
 - принципами і закономірностями діалогічної взаємодії;
 - теоретичними основами аналізу дискурсу;
 - основними правилами усного та письмового спілкування англійською мовою в різних соціальних контекстах;
 - розвивати навички аналізу усного мовлення – розмов, переговорів, мовленнєвих дій та сюжетів – та письмового спілкування – від формальних риторичних структур до неформального стилю.

1.3 Місце і значення дисципліни у навчальному процесі

ПО 3.20 «Основи теорії мовної комунікації» є обов’язковою фундаментальною дисципліною у четвертому семестрі першого курсу підготовки бакалавра за спеціальністю 035 «Філологія» (спеціалізація «Переклад (англійський)»).

Передумова курсу: “ Вступ до мовознавства” та “ Практичний курс англійської мови рівня Intermediate–high / Upper Intermediate ”

Курс “Основи теорії мовної комунікації” є передумовою курсу “Основи теорії та практики перекладу-1”.

Пов’язаний із одночасним вивченням СВНЗ 4.7 С «ОІМ», “Основи теорії та практики перекладу-2”.

2. ВИМОГИ ДО КОМПЕТЕНЦІЙ, ЗНАНЬ ТА УМІНЬ

2.1. Вимоги до компетенцій

Відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалавра за спеціальністю 035 «Філологія» за спеціалізацією «Переклад (англійська мова)», вивчення дисципліни «Основи теорії мовної комунікації» має сприяти формуванню інтегральної професійної компетенції, зокрема загальних компетентностей (ЗК-1–ЗК-3, ЗК-4, ЗК-9, ЗК-10, ЗК-12).

Зміст перелічених компетенцій відображено у таблиці 1.

Таблиця 1

Компетенції спеціалістів за спеціальністю 035 «Філологія»,
спеціалізація «Переклад (англійська мова)»

Загальні компетентності	Шифр
Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.	ЗК-1
Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.	ЗК-2
Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.	ЗК-3
Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.	ЗК-4
Здатність бути критичним і самокритичним.	ЗК-5

Загальні компетентності	Шифр
Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.	ЗК-6
Здатність генерувати нові ідеї (креативність).	ЗК-7
Здатність працювати в команді.	ЗК-8
Навички міжособистісної взаємодії.	ЗК-9
Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети.	ЗК-10
Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).	ЗК-12
Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.	ЗК-13
Визначеність і наполегливість щодо поставлених завдань і взятих обов'язків.	ЗК-14

У результаті вивчення дисципліни студенти повинні набути таких **предметних** компетенцій:

У результаті вивчення курсу студент повинен **знати**:

- структуру та основні типи й елементи спілкування,
- системні, соціальні та ритуальні обмеження у комунікації,
- структуру типових скриптів,
- основи теорії мовленнєвих актів,
- основи теорії аналізу дискурсу,
- основи риторичного аналізу,
- основи гендерних принципів у мовленні,
- основи міжособистісних, організаційних та публічних комунікацій.

У результаті вивчення курсу студент повинен **вміти**:

- аналізувати різні типи дискурсу,
- співвідносити системні обмеження з компонентами аналізу мовлення,
- моделювати скрипти різних ситуацій,
- готувати інформаційні матеріали для англомовних користувачів,
- виступати з інформаційними повідомленнями,
- користуватися правилами аргументування та переконання.

2.3. ЗМІСТ І СТРУКТУРА ДИСЦИПЛІНИ

2.3.1. РОЗПОДІЛ ЗА СЕМЕСТРАМИ ТА МОДУЛЯМИ

Студенти опрацюють один блок змістових модулів. Для вивчення дисципліни відведено 3,0 кредити (90 год.). 36 год. аудиторної роботи розподілені між лекційними (18 год./1 год. на тиждень) та практичними (18 год. , 1 год. на тиждень) заняттями.

У таблиці 2 вказані кількість лекційних, лабораторних та практичних (семінарських) занять, що відводяться за планом на вивчення дисципліни.

Таблиця 2

СКЛАД І СТРУКТУРА ДИСЦИПЛІНИ

Курс та семестр за робочим навчальним планом		Курс 2, семестр 4	Усього
Кількість кредитів ECTS		3,0	1,5
Кількість семестрових модулів		1	1
Повний обсяг часу, год.		90	36
У тому числі кількість аудиторних занять, год.		36	26
Із них, год.	Лекційних	18	18
	Лабораторних	0	0
	практичних (семінарських)	18	18
Види завдань та робіт (РГР, РПР, КР, КП)		-	-
Обсяг часу на СРС, год.		54	54
Індивідуальна робота, год.		-	-
Підсумкова форма контролю: І – екзамен ДЗ – залік		ДЗ	ДЗ

Найменування змістових модулів, розподіл у семестрі вивчення та кількість годин аудиторної (ауд.) та самостійної роботи (СРС), запланованих на їх опанування, відображені у таблиці 3.

РОЗПОДІЛ ЗА СЕМЕСТРАМИ ТА МОДУЛЯМИ

№ п/п	Найменування змістових модулів	Кількість годин (ауд. / СРС)			
		Всього	Лекції	Практичні / семінарські	Самостійна
1	<i>Теорія мовної комунікації (ТМК) як науку. Природа, компоненти і форми комунікації</i>	8	2	2	4
	Communication theory as a field. Nature, components and forms of communication.				
2	<i>Особливості комунікативного акту. Вербальна складова комунікативного акту.</i>	8	2	2	4
	Communication acts. The verbal component of the communication act.				
3	Обмеження та регулятиви в комунікації	10	2	2	6
	Communication constraints				
4	<i>Етнографія комунікації. Міжкультурна комунікація. Переклад як вторинна міжкультурна комунікація</i>	8	2	2	4
	Ethnography of communication. Intercultural communication. Translation as secondary cross-cultural communication.				
5	<i>Комунікативні взаємодії. Діадні комунікації.</i>	10	2	2	6
	Communicative interactions. Dyadic communication				
6	<i>Групові, організаційні, публічні, масові комунікації</i>	8	2	2	4
	Group, organization, public and mass communications				
7	<i>Теорія актів мовлення</i>	10	2	2	6
	Language code in communication. Speech act theory				
8	<i>Текст. Дискурс. Риторичний аналіз.</i>	10	2	2	6
	Text. Discourse. Rhetorical analysis				
9	Повторення	18	2	2	14
	Revision				
Всього		90	18	18	54

2.3.2 ЛЕКЦІЙНІ ЗАНЯТТЯ ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1

Поняття про теорію мовної комунікації (ТМК) як науку.

Природа, компоненти і форми комунікації

Теорія мовної комунікації (ТМК) як наука. Сутність ТМК. Категорії ТМК. Зв'язки ТМК з іншими галузями знання. Предмет і завдання ТМК. Методологічні підходи до вивчення комунікації.

Природа, компоненти та форми комунікації. Сутність, значення та функції спілкування та комунікації. Основні елементи комунікаційної моделі. Спілкування як діяльність. Типи спілкування.

Communication theory as a field. The essence of communication theory. Categories of communication theory. The importance of communication. The object and objectives of communication theory. Areas of communication studies. Methodological approaches to communication studies.

Basic elements of communication model. Feedback. Interferences (technical, semantic, psychological). Verbal and nonverbal communication. Intentional and unintentional messages. Effectiveness of communication. Communication contexts.

ЛІТЕРАТУРА

Навчально-методичне забезпечення

1. Малик Г. Д. Основи комунікації: конспект лекцій / Укладач Г.Д.Малик. – Івано-Франківськ: ДКД, 2007. – 205 с.
2. Малик Г. Д. Елементи теорії комунікації, дискурсу та тексту: короткий термінологічний словник. – Івано-Франківськ: ІМЕ “Галицька академія”, 2007. — 80 с.

Підручники та посібники

Основні

3. Бацевич Ф.С. Основи комунікативної лінгвістики. – К.: Академія, 2004. – С.7-50.

Додаткові

4. Малик Г. Д. Міжкультурна комунікація: Multicultural Communication : посібник. – Івано-Франківськ : Прінт СВ, 2013. — 199 с.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2

Особливості комунікативного акту. Вербальна складова комунікативного акту.

Сутність комунікативного акту. Канали комунікації. Засоби комунікації. Комунікативний шум. Ситуативний контекст спілкування.

Вербальні комунікації. Форми вербального повідомлення. Фонологія. Морфологія. Синтаксис. Семантика. Прагматика. Теорії значення: реферативна, денотативна, менталістична, бегівіористська, верифікаційна, теорія реалізації значення у ситуації. Типи значення. Інференція
Communication acts. Communication channels. Communication means. Communicative noise.
Situational context of communication.

Verbal communication. Phonology. Morphology. Syntax. Semantics. Pragmatics. Theories of meaning. Presupposition. Implicature. Inference. Entailment.

ЛІТЕРАТУРА

Навчально-методичне забезпечення

1. Малик Г. Д. Основи комунікації: конспект лекцій / Укладач Г.Д.Малик. – Івано-Франківськ: ДКД, 2007. – 205 с.
2. Малик Г. Д. Елементи теорії комунікації, дискурсу та тексту: короткий термінологічний словник. – Івано-Франківськ: ІМЕ “Галицька академія”, 2007. — 80 с.

Підручники та посібники

Основні

3. Бацевич Ф.С. Основи комунікативної лінгвістики. – К.: Академія, 2004. – С.51-100.

Додаткові

4. Малик Г. Д. Міжкультурна комунікація: Multicultural Communication : посібник. – Івано-Франківськ : Прінт СВ, 2013. — 199 с.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3

Обмеження в комунікації.

Системні обмеження. Ритуальні обмеження. Основні принципи спілкування та максими Грайса. Порушення принципу співробітництва та його наслідки. Соціальна компетенція та імідж. Комунікативна компетенція. Ввічливість. Правила і конвенції спілкування. Соціальні та комунікативні ролі. Рольові конфлікти. Комунікативні інтенції. Стратегії та тактики спілкування.

Гендерні аспекти спілкування. Основні закони спілкування. Принципи спілкування. Засоби комунікації.

Constraints on communication

System versus ritual constraints. Channel open/close signals. Backchannel signals. Turn-over signals. Non-participant signals. Bracket signals. Pre-empt signals. Acoustically adequate and interpretable messages.

Grice's “maxims” and the principle of cooperation. Violation of the principle of cooperation and its consequences. Hedges. Politeness. Social competence and face. Communicative intentions. Communicative competence. Communicative strategies. Gender aspects of communication. Principles of communication. Laws of communication.

ЛІТЕРАТУРА

Навчально-методичне забезпечення

1. Малик Г. Д. Основи комунікації: конспект лекцій / Укладач Г.Д.Малик. – Івано-Франківськ: ДКД, 2007. – 205 с.
2. Малик Г. Д. Елементи теорії комунікації, дискурсу та тексту: короткий термінологічний словник. – Івано-Франківськ: ІМЕ “Галицька академія”, 2007. — 80 с.

Підручники та посібники

Основні

3. Бацевич Ф.С. Основи комунікативної лінгвістики. – К.: Академія, 2004. – С.7-50.

Додаткові

4. Малик Г. Д. Міжкультурна комунікація: Multicultural Communication : посібник. – Івано-Франківськ : Прінт СВ, 2013. — 199 с.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 4

Етнографія комунікації. Міжкультурна комунікація. Переклад як вторинна міжкультурна комунікація

Компоненти етнографії комунікації: учасники, тематика, цілі, коди, канали, події. Моделі культур. Міжкультурні комунікації. Мережі мовлення. Стереотипи. Гендерні аспекти спілкування. Соціальні аспекти спілкування. Переклад як вторинна міжкультурна комунікація.

Ethnography of communication. Intercultural communication. Translation as secondary cross-cultural communication.

Components of ethnography of communication. Cultural models. Intra- inter- and cross-cultural communication. Speech networks. Stereotypes. Gender aspects of communication.

Translation as secondary cross-cultural communication.

ЛІТЕРАТУРА

Навчально-методичне забезпечення

1. Малик Г. Д. Основи комунікації: конспект лекцій / Укладач Г.Д.Малик. – Івано-Франківськ: ДКД, 2007. – 205 с.
2. Малик Г. Д. Елементи теорії комунікації, дискурсу та тексту: короткий термінологічний словник. – Івано-Франківськ: ІМЕ “Галицька академія”, 2007. — 80 с.

Підручники та посібники

Основні

3. Бацевич Ф.С. Основи комунікативної лінгвістики. – К.: Академія, 2004. – С.7-50.

Додаткові

4. Малик Г. Д. Міжкультурна комунікація: Multicultural Communication : посібник. – Івано-Франківськ : Прінт СВ, 2013. — 199 с.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 5

Комунікативні взаємодії. Діадні комунікації.

Моделі діадних комунікацій. Психолого-структурні властивості діадного спілкування. Організація діалогу. Інтерв'ю як особливий тип діадного спілкування . Типи інтерв'ю. Типи питань.

Communicative interactions. Dyadic communication.

Communicative interactions. Structural properties of conversation. Conversational postulates. Conversation versus interview. Interviews. Interview questions. Interview structure.

ЛІТЕРАТУРА

Навчально-методичне забезпечення

1. Малик Г. Д. Основи комунікації: конспект лекцій / Укладач Г.Д.Малик. – Івано-Франківськ: ДКД, 2007. – 205 с.
2. Малик Г. Д. Елементи теорії комунікації, дискурсу та тексту: короткий термінологічний словник. – Івано-Франківськ: ІМЕ “Галицька академія”, 2007. — 80 с.

Підручники та посібники

Основні

3. Бацевич Ф.С. Основи комунікативної лінгвістики. – К.: Академія, 2004. – С.7-50.

Додаткові

4. Малик Г. Д. Міжкультурна комунікація: Multicultural Communication : посібник. – Івано-Франківськ : Прінт СВ, 2013. — 199 с.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 6

Групові, організаційні, публічні, масові комунікації

Group, organization, public and mass communications.

Types of small group communication. Organizational communication: objectives of organizational communication; formal and informal communication; responsibilities of senders and receivers.

Types of public speeches. Means of mass communication.

ЛІТЕРАТУРА

Навчально-методичне забезпечення

1. Малик Г. Д. Основи комунікації: конспект лекцій / Укладач Г.Д.Малик. – Івано-Франківськ: ДКД, 2007. – 205 с.
2. Малик Г. Д. Елементи теорії комунікації, дискурсу та тексту: короткий термінологічний словник. – Івано-Франківськ: ІМЕ “Галицька академія”, 2007. — 80 с.

Підручники та посібники

Основні

3. Бацевич Ф.С. Основи комунікативної лінгвістики. – К.: Академія, 2004. – С.7-50.

Додаткові

4. Малик Г. Д. Міжкультурна комунікація: Multicultural Communication : посібник. – Івано-Франківськ : Прінт СВ, 2013. — 199 с.

Змістовий модуль 7

Теорія актів мовлення

Мовленнєвий акт у структурі комунікації. Прямі й непрямі мовленнєві акти. Умови успішного здійснення мовленнєвого акту. Дієслова мовлення. Перформативи. Імпліцитна інформація в мовленнєвих актах. Мовленнєві події.

Speech act theory

Speech act in the structure of communication. Direct and indirect speech act. Felicity conditions. Speech act verbs. Performatives. Implicit information. Speech events.

ЛІТЕРАТУРА

Навчально-методичне забезпечення

1. Малик Г. Д. Основи комунікації: конспект лекцій / Укладач Г.Д.Малик. – Івано-Франківськ: ДКД, 2007. – 205 с.
2. Малик Г. Д. Елементи теорії комунікації, дискурсу та тексту: короткий термінологічний словник. – Івано-Франківськ: ІМЕ “Галицька академія”, 2007. — 80 с.

Підручники та посібники

Основні

3. Бацевич Ф.С. Основи комунікативної лінгвістики. – К.: Академія, 2004. – С.7-50.

Додаткові

4. Малик Г. Д. Міжкультурна комунікація: Multicultural Communication : посібник. – Івано-Франківськ : Прінт СВ, 2013. — 199 с.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 8

Текст. Дискурс. Риторичний аналіз. Текст. Дискурс. Риторичний аналіз.

Текст і дискурс. Категорії дискурсу. Типи текстів та дискурсів. Жанри. Фрейми. Скрипти. Риторичний аналіз. Структура тексту. Пояснення. Розповідь. Процедурний дискурс. Аргументативний дискурс. Когеренція. Когезійні засоби: граматичні (референція, субституція, еліпс, сполучники) та лексичні зв'язки. Девіації.

Text. Discourse. Rhetorical analysis.

Text and discourse. Discourse analysis. Frames. Scripts. Rhetorical analysis. Genres. Deixis. Coherence. Cohesive devices: grammatical devices (reference, substitution, elipsis, conjunction), lexical ties. Deviations.

ЛІТЕРАТУРА

Навчально-методичне забезпечення

1. Малик Г. Д. Основи комунікації: конспект лекцій / Укладач Г.Д.Малик. – Івано-Франківськ: ДКД, 2007. – 205 с.
2. Малик Г. Д. Елементи теорії комунікації, дискурсу та тексту: короткий термінологічний словник. – Івано-Франківськ: ІМЕ “Галицька академія”, 2007. — 80 с.

Підручники та посібники

Основні

3. Бацевич Ф.С. Основи комунікативної лінгвістики. – К.: Академія, 2004. – С.7-50.

Додаткові

4. Малик Г. Д. Міжкультурна комунікація: Multicultural Communication : посібник. – Івано-Франківськ : Прінт СВ, 2013. — 199 с.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 9

Повторення. Конференція.

Revision. Conference

2.3.3 ЛАБОРАТОРНІ ЗАНЯТТЯ

Не передбачені навчальною програмою дисципліни.

2.3.4 ПРАКТИЧНІ (СЕМІНАРСЬКІ) ЗАНЯТТЯ

Основна дидактична мета практичних занять – розширити, поглибити й деталізувати наукові знання, отримані на лекціях та в процесі самостійної роботи. Вони спрямовані на підвищення рівня засвоєння навчального матеріалу, формування ключових і професійних компетенцій.

Таблиця 4

ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ –

№	Обсяг у год.	Назва та стислий зміст роботи	Література	
			№	стор
1	2	<p>Communication theory as a field. The essence of communication theory. Categories of communication theory. The importance of communication. The object and objectives of communication theory. Areas of communication studies. Methodological approaches to communication studies.</p> <p>Basic elements of communication model. Feedback. Interferences (technical, semantic, psychological). Verbal and nonverbal communication. Intentional and unintentional messages. Effectiveness of communication. Communication contexts.</p> <p><u>Presentations:</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. From the history of communication. 2. Future trends in communication 3. Nonverbal behaviour 	1	7-25 26-50
2	2	<p><i>Ethnography of communication.</i> Intercultural communication. Translation as secondary cross-cultural communication.</p> <p>Components of ethnography of communication. Cultural models. Intra- inter- and cross-cultural communication. Speech networks. Stereotypes. Gender aspects of communication.</p> <p>Translation as secondary cross-cultural communication.</p> <p><u>Presentation:</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Cultural presuppositions 2. Gender aspects of communication 3. Social aspects of communication 	1	251-267
3	2	<p><i>Constraints on communication</i></p> <p>System versus ritual constraints. Channel open/close signals. Backchannel signals. Turn-over signals. Non-participant signals. Bracket signals. Pre-empt signals. Acoustically adequate and interpretable messages.</p> <p>Grice's "maxims" and the principle of cooperation. Violation of the principle of cooperation and its consequences. Hedges. Politeness. Social competence and face. Communicative intentions. Communicative competence. Communicative strategies. Gender aspects of communication. Principals of communication. Laws of communication.</p>	1	38-40 60-65 65-69 128-134
4	2	<p><i>Communication acts.</i></p> <p>Communication channels. Communication means. Communicative noise. Situational context of communication.</p> <p>Verbal communication. Phonology. Morphology. Syntax. Semantics. Pragmatics. Theories of meaning. Presupposition. Inference. Entailment.</p> <p><u>Presentation:</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. J.Lyons on linguistic semantics 	1	68-72; 72-81
5	2	<p><i>Communicative interactions. Dyadic communication.</i> Structural properties of conversation. Conversational postulates. Conversation versus interview. Interviews. Interview structure. Interview questions.</p>	1	103-126
6	2	<p><i>Group, organization, public and mass communications.</i></p> <p>Types of small group communication. Organizational communication: objectives of organizational communication; formal and informal communication; responsibilities of senders and receivers.</p> <p>Types of public speeches. Means of mass communication.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. <u>Discussion</u> of the article "Barriers of organizational communication" 	1	62-86

№	Обсяг у год.	Назва та стислий зміст роботи	Література	
			№	стор
		<i>Presentations:</i> 1. Informative presentations 2. Persuasive presentations		
7	2	Speech act theory. Speech act in the structure of communication. Direct and indirect speech act. Felicity conditions. Speech act verbs. Performatives. Implicit information. Speech events.	1	169-174 178-181 175-177 181-184
8	2	Text. Discourse. Rhetorical analysis. Text and discourse. Discourse analysis. Frames. Scripts. Rhetorical analysis. Genres. Deixis. Coherence. Cohesive devices: grammatical devices (reference, substitution, elipsis, conjunction), lexical ties. Deviations.	1	136-173
9	2	Revision		

Таблиця 4

ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ – МЕТА

№	Обсяг у год.	Назва та стислий зміст роботи	- Мета роботи
1	2	Communication theory as a field. The essence of communication theory. Categories of communication theory. The importance of communication. The object and objectives of communication theory. Areas of communication studies. Methodological approaches to communication studies. Basic elements of communication model. Feedback. Interferences (technical, semantic, psychological). Verbal and nonverbal communication. Intentional and unintentional messages. Effectiveness of communication. Communication contexts. <i>Presentations:</i> 4. From the history of communication. 5. Future trends in communication 6. Nonverbal behaviour	- Ознайомитися з сутністю, значенням та функціями спілкування та комунікації. - Вміти визначати категорії ТМК, предмет і завдання ТМК. - Вміти використовувати основні методологічні підходи до вивчення комунікації. - Розуміти сутність, значення та функції спілкування та комунікації. - Визначати функції спілкування та комунікації в певних контекстах. - Аналізувати елементи комунікаційної моделі.
2	2	Ethnography of communication. Intercultural communication. Translation as secondary cross-cultural communication. Components of ethnography of communication. Cultural models. Intra- inter- and cross-cultural communication. Speech networks. Stereotypes. Gender aspects of communication. Translation as secondary cross-cultural communication. <i>Presentation:</i> 4. Cultural presuppositions 5. Gender aspects of communication 6. Social aspects of communication	- Визначати компоненти етнографії комунікації: учасники, тематика, цілі, коди, канали, події. - Ідентифікувати моделі культур. - Аналізувати мережі мовлення. - Диференціювати інтра-, -інтер та крос-культурні моделі - Визначати особливості перекладу як вторинної міжкультурної комунікації.
3	2	Constraints on communication System versus ritual constraints. Channel open/close signals. Backchannel signals. Turn-over signals. Non-participant signals. Bracket signals. Pre-empt signals. Acoustically adequate and	- Вміти розрізняти системні та ритуальні обмеження. - Враховувати максими Грайса та принцип співробітництва при спілкуванні. - Визначати порушення принципу співробітництва та його наслідки.

№	Обсяг у год.	Назва та стислий зміст роботи	- Мета роботи
		<p>interpretable messages. Grice's "maxims" and the principle of cooperation. Violation of the principle of cooperation and its consequences. Hedges. Politeness. Social competence and face. Communicative intentions. Communicative competence. Communicative strategies. Gender aspects of communication. Principals of communication. Laws of communication.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Розрізняти різні типи ввічливості. - Визначати комунікативні інтенції мовця. - Розробляти ефективні стратегії тактики спілкування. - Враховувати соціальні та гендерні аспекти спілкування. - Усвідомити, як діють основні закони спілкування та навчитися їх використовувати. - Проаналізувати основні принципи спілкування.
4	2	<p>Communication acts. Communication channels. Communication means. Communicative noise. Situational context of communication. Verbal communication. Phonology. Morphology. Syntax. Semantics. Pragmatics. Theories of meaning. Presupposition. Inference. Entailment. <u>Presentation:</u> 2. J.Lyons on linguistic semantics</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Вирізняти фонологічний, морфологічний, синтаксичний, семантичний, прагматичний аспекти повідомлень. - Засвоїти основні теорії значення (реферативна, денотативна, менталістична, бегівіористська, верифікаційна, теорія реалізації значення у ситуації). - Розрізняти основні типи пресупозицій. - Виводити інференції на основі навчальних текстів.
5	2	<p>Communicative interactions. Dyadic communication. Structural properties of conversation. Conversational postulates. Conversation versus interview. Interviews. Interview structure. Interview questions.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Визначати та прогнозувати психолого-структурні властивості діадного спілкування (діалога). - Планувати та проводити різні типи інтерв'ю.
6	2	<p>Group, organization, public and mass communications. Types of small group communication. Organizational communication: objectives of organizational communication; formal and informal communication; responsibilities of senders and receivers. Types of public speeches. Means of mass communication. 2. <u>Discussion</u> of the article "Barriers of organizational communication" <u>Presentations:</u> 3. Informative presentations 4. Persuasive presentations</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Ефективно спілкуватися в малих групах. - Ознайомитися зі зразками основних типів документів. - Передбачати та аналізувати бар'єри в організаційних комунікаціях. - Виступати з інформаційними презентаціями. - Писати аргументативне есе. - Аналізувати матеріали засобів масових комунікації.
7	2	<p>Speech act theory. Speech act in the structure of communication. Direct and indirect speech act. Felicity conditions. Speech act verbs. Performatives. Implicit information. Speech events.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Визначати функції актів мовлення. - Класифікувати акти мовлення. - Враховувати інтенції та конвенції. - Аналізувати акти мовлення. - Вміти використовувати перформативи. - Перекладати українські директиви англійською мовою. - Проектувати мовленнєві події. - Аналізувати та моделювати мовленнєві події.
8	2	<p>Text. Discourse. Rhetorical analysis. Text and discourse. Discourse analysis. Frames. Scripts. Rhetorical analysis. Genres. Deixis. Coherence. Cohesive devices: grammatical devices (reference, substitution, elipsis, conjunction), lexical ties.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Розуміти різницю між текстом та дискурсом. - Створювати фрейми і скрипти простих комунікативних подій. - Здійснювати риторичний аналіз. - Визначати жанрові особливості текстів. - Використовувати адекватні когезійні засоби для створення текстів: граматичні(

№	Обсяг у год.	Назва та стислий зміст роботи	- Мета роботи
		Deviations.	референція, субституція, еліпс, сполучники) та лексичні зв'язки. - Визначати комунікативні девіації.
9	2	Revision	- Доводити програмні теоретичні положення. - Здійснювати комунікативний аналіз фрагментів дискурсу. - Створювати комунікативний паспорт особи. - Редагувати прості тексти.

2.3.5 САМОСТІЙНА РОБОТА ТА ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

Самостійна робота є однією із форм організації навчання у вищій школі, яка має на меті поглиблення, узагальнення та закріплення знань, які студенти одержують в процесі навчання, а також застосування цих знань на практиці. Самостійна робота (54 год.) поєднує вивчення наукової та методичної літератури, підготування до практичних занять, укладання інформаційно-методичного портфоліо, написання тез та виступ на навчальній науково-практичній конференції.

Таблиця 5

Самостійна (та індивідуальна) робота

НЗМ	Вид і назва роботи	Обсяг у год.	Форма звітності
1	Communication theory as a field. The essence of communication theory. Categories of communication theory. The importance of communication. The object and objectives of communication theory. Areas of communication studies. Methodological approaches to communication studies. Basic elements of communication model. Feedback. Interferences (technical, semantic, psychological). Verbal and nonverbal communication. Intentional and unintentional messages. Effectiveness of communication. Communication contexts. <u>Presentations:</u> 7. From the history of communication. 8. Future trends in communication Nonverbal behavior	2	Реферативний переклад конспекту, новий вокабуляр, термінологійний словник до теми, усна відповідь, презентація
2	Ethnography of communication. Intercultural communication. Translation as secondary cross-cultural communication. Components of ethnography of communication. Cultural models. Intra- inter- and cross-cultural communication. Speech networks. Stereotypes. Gender aspects of communication. Translation as secondary cross-cultural communication. <u>Presentation:</u> 7. Cultural presuppositions 8. Gender aspects of communication Social aspects of communication		Реферативний переклад конспекту, новий вокабуляр, термінологійний словник до теми, усна відповідь, презентація
3	Constraints on communication System versus ritual constraints. Channel open/close signals. Backchannel signals. Turn-over signals. Non-participant signals. Bracket signals. Pre-empt signals. Acoustically adequate and interpretable messages. Grice's "maxims" and the principle of cooperation. Violation of the principle of cooperation and its consequences. Hedges. Politeness. Social competence and face. Communicative intentions. Communicative competence. Communicative strategies. Gender aspects of communication. Principals of communication. Laws of communication.		Реферативний переклад конспекту, новий вокабуляр, термінологійний словник до теми, усна відповідь, презентація

НЗМ	Вид і назва роботи	Обсяг у год.	Форма звітності
4	<p>Communication acts. Communication channels. Communication means. Communicative noise. Situational context of communication. Verbal communication. Phonology. Morphology. Syntax. Semantics. Pragmatics. Theories of meaning. Presupposition. Inference. Entailment.</p> <p><u>Presentation:</u> 3. J.Lyons on linguistic semantics</p>		Реферативний переклад конспекту, новий вокабуляр, термінологійний словник до теми, усна відповідь, презентація
5	<p>Communicative interactions. Dyadic communication. Structural properties of conversation. Conversational postulates. Conversation versus interview. Interviews. Interview structure. Interview questions.</p>		Реферативний переклад конспекту, новий вокабуляр, термінологійний словник до теми, усна відповідь, презентація
6	<p>Group, organization, public and mass communications. Types of small group communication. Organizational communication: objectives of organizational communication; formal and informal communication; responsibilities of senders and receivers. Types of public speeches. Means of mass communication.</p> <p>3. <u>Discussion</u> of the article “Barriers of organizational communication”</p> <p><u>Presentations:</u> 5. Informative presentations Persuasive presentations</p>		Реферативний переклад конспекту, новий вокабуляр, термінологійний словник до теми, усна відповідь, презентація
7	<p>Speech act theory. Speech act in the structure of communication. Direct and indirect speech act. Felicity conditions. Speech act verbs. Performatives. Implicit information. Speech events.</p>		Реферативний переклад конспекту, новий вокабуляр, термінологійний словник до теми, усна відповідь, презентація
8	<p>Text. Discourse. Rhetorical analysis. Text and discourse. Discourse analysis. Frames. Scripts. Rhetorical analysis. Genres. Deixis. Coherence. Cohesive devices: grammatical devices (reference, substitution, elipsis, conjunction), lexical ties. Deviations.</p>		Реферативний переклад конспекту, новий вокабуляр, термінологійний словник до теми, усна відповідь, презентація
9	Revision		Презентація, есе, усна співбесіда, аналіз кінофрагменту

2.3.1. Тематика презентацій

1. Вклад Дж.Остіна та Дж.Серля в розвиток теорії мовленнєвих актів.
2. Гендерні аспекти спілкування.
3. Закони комунікації
4. Імпліцитна інформація в мовленнєвих актах.
5. Комунікативний кодекс.
6. Комунікативний простір України.
7. Комунікативні інтенції та стратегії мовленнєвого спілкування.
 1. Комунікація в дво- та багатомовних суспільствах.
 8. Комунікація і культура
 9. Конвенції та інтенції в спілкуванні.
 2. Лінгвістичні віріації в різних соціальних групах..
 10. Міжкультурна комунікація.

11. Мовленнєвий жанр.
12. Мовленнєві спільноти та мережі.
13. Мовна політика в Україні.
14. Моделі комунікації в рекламі та PR.
15. Невербальні комунікації
16. Нейролінгвістичне програмування
17. Особливості англійської мови в різних країнах світу.
18. Особливості англомовної реклами
19. Особливості комунікації в двомовних суспільствах.
20. Семіотичні моделі комунікації.
21. Стратегії і тактики комунікації.
22. Іntenції і конвенції в комунікації.

2.5 Оцінювання знань студентів Форми контролю

1. Поточний контроль:
 - усне опитування;
 - презентація рефератів;
2. Структурний (модульний) контроль:
 - тести з множинним вибором;
 - письмова контрольна робота;
 - усний колоквиум;
3. Підсумковий **семестровий** контроль: *диференційований залік*.

Таблиця 4

РОЗПОДІЛ БАЛІВ (КРЕДИТІВ ECTS) Семестровий модуль № 1

Вид роботи	К-сть балів	К-сть кредитів
Підсумкове оцінювання (конференція)	30	1,0
Накопичувальна частина дисципліни:		
– відповіді та доповнення на практичних заняттях;	15	0,5
– виконання поточних контрольних робіт;	15	0,5
– домашні письмові роботи	15	0,5
– презентації	15	0,5
Разом:	100	3,0

Таблиця 5

Розподіл балів за заняттями

ЗМ	Назва модулів	Макс. бал
1	Загальне поняття про мовну комунікацію та теорію мовної комунікації (ТМК) як науку. Природа та компоненти спілкування і комунікації.	-
2	Особливості комунікативного акту. Обмеження в комунікації.	5
3	Міжкультурна комунікація. Етнографія комунікації. Обмеження та регулятиви в міжкультурній комунікації.	5
4	Комунікаційні взаємодії. Комунікаційні контексти та форми мовного спілкування. Моделі комунікації. Діадні комунікації. Інтерв'ю. Комунікації в малих групах. Організаційні комунікації. Масові комунікації.	5
5	Теорія актів мовлення.	5
	Контрольна робота	5
6	Текст і дискурс. Фрейми. Скрипти. Риторичний аналіз.	5
7	Девіації в комунікації.	5
Повторення та закріплення		
8	Презентація	20
	Навчальна тека-портфоліо з письмовими завданнями	
9	Бібліографічний огляд літератури	5
	Аналіз комунікативної ситуації (телепрограми)	15
	Залікова письмовий / усний колоквиум	20

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ

Для оцінки якості засвоєння дисципліни в РСО запроваджена 100 бальна шкала. Шкали оцінювання та визначення навчання наведені в наступній таблиці:

Таблиця 5. Розподіл балів за заняттями

Національна	Університетська (в балах)	ECTS	Визначення ECTS	Рекомендована система оцінювання
Відмінно	90-100	A	Відмінно – відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок	90-100 (відмінно)
Добре	82-89	B	Дуже добре - вище середнього рівня з кількома помилками	75-89 (добре)
	75-81	C	Добре – в загальному правильна робота з певною кількістю грубих помилок	
Задовільно	67-74	D	Задовільно – непогано, але зі значною кількістю недоліків	60-74 (задовільно)
	60-66	E	Достатньо - виконання задовольняє мінімальні критерії	
Незадовільно	35-59	FX	Незадовільно - потрібно попрацювати перед тим, як отримати залік або скласти екзамен	35-59 (незадовільно із можливістю повторного складання екзамену)
	0-34	F	Незадовільно – необхідна серйозна подальша робота	0-34 (незадовільно із обов'язковим повторним вивченням модуля)

3.4. Критерії оцінки знань студентів

1. Студент отримує оцінку “відмінно”, якщо:

- 1) програмовий матеріал засвоєний повністю, відповідь ґрунтується на самостійних узагальненнях, інтегруванні матеріалу, творчому вмінні пов'язати його з дійсністю;
- 2) дає теоретично і практично обґрунтовані відповіді на всі запитання;
- 3) виклад грамотний і логічний;
- 4) адекватно користується термінологією і символікою при обґрунтуванні варіанта відповіді;
- 5) демонструє глибокі знання першоджерел, документів; вміє викласти їх зміст, наводить узагальнення і вміло робить висновки;
- 6) опрацював додаткову літературу;
- 7) має сформовані визначені компетенції в повному обсязі.

2. Студент отримує оцінку “добре”, якщо:

- 1) матеріал засвоєний на рівні п.1, але у відповідях ним допущені незначні помилки або неточності у визначенні певних категорій, понять;
- 2) використовує не найоптимальніші шляхи вирішення завдання;
- 3) демонструє глибокі знання першоджерел, але не опрацьована додаткова література;
- 4) коли за допомогою викладача швидко орієнтується і знаходить правильні відповіді.

3. Студент отримує оцінку “задовільно”, якщо:

- 1) відповідь має репродуктивний характер, формулювання недостатньо правильні; є порушення послідовності викладу матеріалу;
- 2) засвоєний теоретичний матеріал, але виникають труднощі у виконанні практичних завдань, застосуванні теоретичних постулатів до аналізу комунікативних ситуацій;
- 3) дає неправильну відповідь на одне запитання, або малообґрунтовані, невичерпні відповіді на

- всі запитання, допускає грубі помилки в завданнях і тільки за допомогою викладача може виправити допущені помилки;
- 4) проявляє поверхові знання основного змісту першоджерел, не може їх узагальнити, порівняти.
- 4.** Студент отримує оцінку “незадовільно”, якщо:
- 1) дає неправильні відповіді на 2 запитання, або допустив грубі помилки у виконанні завдання і не може самостійно їх виправити.

2.6 Навчально-методичні матеріали Методичне забезпечення

1. Бацевич Ф.С. Основи комунікативної лінгвістики. – К.: Академія, 2004. – 342 с.
2. Малик Г. Д., Кісіль М. В. A Concise Guide to Textual Analysis: методичні рекомендації до аналізу тексту та особливостей його перекладу (для студентів спеціальності "Документознавство та інформаційна діяльність"). – Івано-Франківськ: Факел, 2004. — 48 с.
3. Малик Г. Д. Елементи теорії комунікації, дискурсу та тексту: короткий термінологічний словник. – Івано-Франківськ: ІМЕ “Галицька академія”, 2007. — 80 с.
4. Малик Г. Д. Інтерв'ю: методичні вказівки / Укладач Г. Д. Малик. – Івано-Франківськ: ДКД, 2007. – 45 с.
5. Малик Г. Д. Міжкультурна комунікація: Multicultural Communication : посібник. – Івано-Франківськ : Прінт СВ, 2013. — 199 с.
6. Малик Г. Д. Організаційні комунікації: методичні вказівки / Укладач Г. Д. Малик. – Івано-Франківськ: ДКД, 2007. – 35 с.
7. Малик Г. Д. Основи комунікації: конспект лекцій / Укладач Г.Д.Малик. – Івано-Франківськ: ДКД, 2007. – 205 с.
8. Малик Г. Д. Спілкування в малих групах: методичні вказівки. / Укладач Г. Д. Малик. – Івано-Франківськ: ДКД, 2007. – 45 с.
9. Малик Г. Д. Теорія актів мовлення : Speech Acts & Events: An Outline of Theory and Application : методичні вказівки [для спеціальностей “Переклад” та “Документознавство та інформаційна діяльність”]. – Івано-Франківськ: Факел, 2002. — 117 с.

Основна література:

10. Бацевич Ф.С. Основи комунікативної лінгвістики. – К.: Академія, 2004. – 342 с.
11. Малик Г. Д. Міжкультурна комунікація: Multicultural Communication : посібник. – Івано-Франківськ : Прінт СВ, 2013. — 199 с.

Додаткова література:

12. Абрамович С.Д., Чікарькова М.Ю. Мовленнєва комунікація: підручник. - К: Центр навчальної літератури, 2004. – 472 с.
13. Селиванова Е.А. Основы лингвистической теории текста и коммуникации. - К.: Брама, 2004. – 336 с.
14. Селиванова О. Актуальні напрями сучасної лінгвістики. - К.: Фітосоціоцентр, 1999. – 148с.
15. Трухін І.О. Соціальна психологія спілкування: навчальний посібник. – К: Центр навчальної літератури, 2005. – 336 с.:
16. Adler B., Elmhorst J.M., Communicating at work. – McGraw-Hill College, 1999.
17. Austin John. How to do things with words.
18. Bonvillain N. Language, culture, and communication. – Upper Saddle River, New Jersey: Prentice Hall, 1997.
19. Echeverria, Ellen W. Speaking on issues. – New York. Harcour Brace and Company, 1987.
20. Huckin T.H. Critical Discourse Analysis. In: Functional Approaches to Written Text: Classroom Application. Ed. Tom Miller. Washington, D.C., 1997. P. 78-92
21. Hymes D. Foundations in Sociolinguistics. An Ethnographic Approach. University of Pennsylvania Press. Philadelphia, 1994.
22. Intralanguage Pragmatics. Ed. G. Kasper, S. Blum-Kulka. Oxford University Press, 1993.
23. Lyons J. Linguistic Semantics.
24. Tannen D. Talking Voices. Repetition, dialogue, and imaginery in conversational discourse. Cambridge University Press, 1994.
25. Tubbs S.L., Moss S. Human Communication. McGraw-Hill, Inc., 1993.

Інформаційні ресурси

1. «Для всіх, хто навчається». Велика бібліотека навчально-методичної літератури [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://metodportal.net>.
2. Наукова електронна бібліотека. (Книги, підручники, дисертації, автореферати.) [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://www.nbuu.gov.ua/portal>.
3. Наукова періодика України (журнали та збірники наукових праць) [Електронний ресурс] / Режим доступу : <http://www.nbuu.gov.ua/portal/Soc%5FGum/Vlush>.
4. Національна бібліотека України імені В.І.Вернадського [Електронний ресурс] / Режим доступу : <http://www.nbuu.gov.ua>.